

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Ususret Sporazumu o pridruživanju između EU-a i Mercosura”**(samoinicijativno mišljenje)**

(2018/C 283/02)

Izvjestitelj: **Josep PUXEU ROCAMORA**Suizvjestitelj: **Mário SOARES**

Odluka Plenarne skupštine:	15.2.2018.
Pravni temelj:	pravilo 29. stavak 2. Poslovnika samoinicijativno mišljenje
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za vanjske odnose
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	26.4.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	23.5.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	535
Rezultat glasanja	185/3/7
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da bi dovršetak pregovora o dobrom sporazumu o pridruživanju između Mercosura i EU-a, koji traju već predugo, bio od velike koristi za obje strane, počevši od samog EU-a, koje bi ostvarile znatne prednosti od potpisivanja Ugovora o pridruživanju, osobito srednjoročno i dugoročno, počevši od europskog pristupa tržištu od gotovo 300 milijuna stanovnika. Mercosur bi jednako tako mogao diversificirati svoja gospodarstva i ostvariti dodanu vrijednost svog izvoza kao i pristup tržištu od 500 milijuna stanovnika. Postignut sporazum o pridruživanju mora u suštini biti plod participativnog i transparentnog dijaloga.

1.2. Sadašnja međunarodna panorama, smanjenje povjerenja građana u to da globalizacija svima donosi korist, povećanje trgovinskog protekcionizma usvajanjem novih carinskih prepreka i prednost koja se daje bilateralnim umjesto multilateralnim pregovorima trebali bi biti poticaj za sklapanje sporazuma koji traže istaknuti dionici na oba kontinenta. *Brexit* je važna činjenica koja se mora uzeti u obzir u pregovorima.

1.3. EGSO sa zadovoljstvom pozdravlja izvješće Europskog parlamenta „Novi okvir za odnose EU-a s Latinskom Amerikom” kao i komunikaciju ESVD-a kojom se daje pregled strateških odnosa s Latinskom Amerikom kao dijela njegove globalne strategije za vanjsku politiku. Te inicijative, koje ističu strateški interes EU-a za Latinsku Ameriku i koje dokazuju da odnosi između dviju regija moraju nadići puke trgovinske odnose, kronološki se podudaraju s drugim inicijativama koje promiču civilno društvo ⁽¹⁾, akademska središta ili skupine za strateško promišljanje ⁽²⁾.

1.4. EGSO smatra da će takav sporazum biti moguć samo ako je uravnotežen, ako je srednjoročno i dugoročno koristan objema stranama i ako se njime ne žrtvuje niti jedan sektor (kao što su poljoprivreda ili industrija), regija ili zemlja. Sporazum o pridruživanju ni u kojem se slučaju ne smije temeljiti na lošim pregovorima. Imajući u vidu sve aspekte koji se odnose na suradnju i politički dijalog (dva od tri osnovna stupa sporazuma o pridruživanju), EGSO poziva pregovaračke strane na najveću moguću političku volju potrebnu za sklapanje sporazuma i na najveće moguće napore za prevladavanje

⁽¹⁾ Samoinicijativno mišljenje „Novi kontekst za strateške odnose EU-a i CELAC-a i uloga civilnog društva” (SL C 434, 15.12.2017., str. 23.).

⁽²⁾ Izvješće „Zašto je važna Latinska Amerika?” koje je izradio Kraljevski institut Elcano.

razlika koje trenutno utječu na trgovinsku dimenziju, uz uvažavanje osjetljivih aspekata određenih sektora uključenih u pregovore. U tu svrhu trebaju poslužiti uvažavanje asimetrija, praćenje dogovorenih točaka, mjere praćenja i kompenzacijske mjere, utvrđivanje iznimki, planovi razvoja za pomoć najpogođenijim sektorima, promicanje ulaganja, politike inovacija te kompenzacijske, prijelazne i razvojne odredbe. Osim toga, potrebno je sve politike EU-a uključiti, među ostalim, u mjere praćenja.

1.5. Za EGSO temeljite digitalne promjene koje se upravo odvijaju s obje strane Atlantika mogle bi biti važan poticajni čimbenik u ostvarivanju što veće dobrobiti od potpisivanja sporazuma o pridruživanju između EU-a i Mercosura. Među sektorima na koje bi se to moglo pozitivno odraziti trebalo bi razmotriti jačanje globalnih lanaca vrijednosti između EU-a i Mercosura, koji su trenutno vrlo slabi. Sporazum o pridruživanju također bi bio važan u svim područjima koja se odnose na izgradnju infrastrukture, osobito za međusobnu povezanost, na razvoj obnovljivih izvora energije te prije svega na sektor telekomunikacija otkad je u EU-a i u Latinskoj Americi u rad pušten sustav 5G.

1.6. EGSO poziva strane u pregovorima, a osobito EU, da odvagnu znatan politički, gospodarski i oportunitetni trošak koji bi uzrokovalo nepostizanje sporazuma ili postizanje bilateralno neuravnoteženog sporazuma. Jasno je da se trošak nepostizanja sporazuma ne treba računati samo vodeći računa o zemljama Mercosura već treba uzeti u obzir cijelu Latinsku Ameriku, a osobito zemlje Pacifičkog saveza ⁽³⁾, koji je postao jedna od glavnih točaka europskog interesa u procesu latinoameričke regionalne integracije.

1.7. Za EGSO od temeljne je važnosti da sporazum o pridruživanju bude ambiciozan i da obuhvati sve aspekte odnosa između EU-a i Mercosura. Treba razmotriti nedavno sklopljene sporazume o slobodnoj trgovini s Kanadom i Japanom. U tom smislu od osobite je važnosti baviti se stvarnim preprekama s kojima se suočavaju poduzeća – i to usklađivanjem propisa – kao i posljedicama za prepreke koje nisu trgovinske prirode.

1.8. Sporazum o pridruživanju trebao bi sadržavati socijalnu, radnu i okolišnu dimenziju koja će se odnositi na sve njegove dijelove. Ta bi dimenzija trebala osigurati gospodarske odnose koji su u skladu sa socijalnim i okolišnim ciljevima iz ugovorenih odredbi te koji neće dovesti u pitanje propise i jamstva koji reguliraju održivi razvoj ⁽⁴⁾. Trebalo bi se inzistirati i na važnosti sigurne opskrbe hranom.

1.9. EGSO smatra da fitosanitarne mjere (SPS) treba isticati i štititi u okviru bilo kojeg sporazuma o pridruživanju kako bi se osigurala zaštita potrošača i proizvođača u vezi s poštenom trgovinom.

1.10. EGSO smatra da sporazum o pridruživanju mora biti instrument za aktivno poticanje socijalnog dijaloga i ispunjavanje temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada, osobito onih koje se odnose na pristojan rad, a sadržane su u Deklaraciji o temeljnim načelima i pravima na radu iz 1998. EGSO u tom smislu poziva na uključivanje snažnijeg poglavlja o socijalnim pitanjima i radu koje bi se bavilo problemima iz svijeta rada i kojim bi se poticao dijalog između poslodavaca i radnika, što bi mogao biti poticaj za veću socijalnu koheziju. Predmetno poglavlje trebalo bi priznati dokumente o radu koje su obje strane već usvojile, odnosno Povelju EU-a o temeljnim pravima i Deklaraciju o socijalnim i radnim pravima Mercosura. Na taj će se način sporazumom o pridruživanju osigurati da se kršenje načela i prava na radu ne može upotrijebiti kao legitimna komparativna prednost između strana kao ni u međunarodnoj trgovini. U tom se smislu trebaju uključiti mehanizmi koji će osigurati njegovo provođenje.

⁽³⁾ Pacifički savez predstavlja inicijativu regionalne integracije koju čine četiri zemlje članice (Čile, Kolumbija, Meksiko i Peru) i dvije zemlje koje su službene kandidatkinje za članstvo (Kostarika i Panama).

⁽⁴⁾ U skladu s preporukama EGSO-a iznesenim u mišljenju „Poglavlja o trgovini i održivom razvoju u trgovinskim sporazumima EU-a” (SL C 227, 28.6.2018., str. 27.).

1.11. EGSO zahtijeva da Gospodarsko-socijalni savjetodavni forum Mercosura (FCES) kao i sam EGSO, kao predstavnička tijela civilnog društva obiju regija, budu uključeni u pregovore, u procjene učinka sporazuma o pridruživanju i u prijedloge koji iz njih proizlaze (za EGSO je od presudne važnosti unaprijed analizirati učinak mogućeg sporazuma o pridruživanju i uspostaviti mehanizme za naknadnu provjeru ispunjavanja i razvoja dogovorenih pitanja) te u utvrđivanje posebnog poglavlja unutar sporazuma koje se odnosi na socijalnu, radnu i okolišnu dimenziju.

1.12. EGSO zahtijeva i uspostavu zajedničkog odbora civilnog društva za praćenje (ZOP) koji bi činili EGSO i FCES. To tijelo treba imati sljedeća obilježja:

- treba imati savjetodavni karakter;
- u njegovu sastavu trebaju jednako i uravnoteženo biti zastupljena sva tri sektora interesa iz obje institucije;
- treba se izjašnjavati o svim područjima obuhvaćenima sporazumom o pridruživanju (uključujući stoga i njegovo poglavlje o trgovini i održivom razvoju);
- treba imati zajamčenu mogućnost izravnog dijaloga s ostalim zajedničkim tijelima sporazuma o pridruživanju; te
- treba primati zahtjeve za mišljenje od tih tijela, kao i izdavati samoinicijativna mišljenja, izraditi svoj poslovnik i primati odgovarajuća financijska sredstva od nadležnih političkih tijela obiju strana za obavljanje svojih funkcija.

1.13. EGSO dvostruku zastupljenost civilnog društva – općenito u sporazumu o pridruživanju te u poglavlju o trgovini i održivom razvoju – smatra nepotrebnom i neučinkovitom. U tom smislu EGSO sporazum smatra cjelinom koja utječe na sve zemlje obiju strana. EGSO pregovaračke strane poziva da izvuku pouke iz drugih sporazuma o pridruživanju⁽⁵⁾, u okviru kojih su uspostavljene unutarnje savjetodavne skupine civilnog društva svih strana, a kojima tim sporazumima nije zajamčena mogućnost dijaloga. Već zamjetna ograničenja tog modela pokazuju da nema smisla da svaka zemlja Mercosura ima svoju unutarnju savjetodavnu skupinu za neizravno sudjelovanje civilnog društva u sporazumu o pridruživanju, osobito stoga što obje strane imaju nezavisne, uravnotežene i reprezentativne savjetodavne institucije sposobne izvršavati svoje zadaće u okviru tog sporazuma.

2. Uvod

2.1. Mercosur ima površinu od 12 800 000 km², 293 milijuna stanovnika i gustoću naseljenosti od 22,9 stanovnika po km². Mercosur je šesto gospodarstvo svijeta, s BDP-om od dva bilijuna dolara. Uz to, ima dva punopravna člana skupine G-20: Argentinu i Brazil. Argentinsko predsjedanje tom skupinom tijekom 2018. upućuje na sve veću važnost te regije.

2.2. Nakon potpisivanja Međuregionalnog okvirnog sporazuma u prosincu 1995., EU i Mercosur započeli su s pregovorima o sporazumu o pridruživanju. S obzirom na teškoće između strana (neslaganje u pogledu poljoprivrednih modela proizvodnje i njihova utjecaja na tržište, viđenje protekcionizma u industrijskom i uslužnom sektoru u EU-u i Mercosuru), pregovori su 2004. obustavljeni, prije svega zbog očekivanja obiju strana u vezi s krugom pregovora u Dohi. Na sastanku na vrhu Latinske Amerike, Kariba i Europske unije 2010. odlučeno je da se ponovno pokrenu pregovori. Izgledi za dovršetak sporazuma krajem te godine bili su ohrabrujući, ali, s obzirom na izrazitu političku pristranost vlada Mercosura u pogledu regionalne integracije i svog odnosa s EU-om, pregovori su opet zastali, iako su se nakon promjene stajališta vlade Brazila ponovno pokrenuli 2013.

2.3. S obzirom na razne pojave koje ugrožavaju predstavničke demokracije i puno uživanje sloboda na obje strane Atlantika, EGSO ističe da se sporazumom o pridruživanju između EU-a i Mercosura trebaju snažno promicati nacionalne i međunarodne demokratske vrijednosti, načela i politički okviri.

⁽⁵⁾ Srednja Amerika, Ukrajina, Gruzija i Moldova.

2.4. Imajući u vidu učinak koji bi pregovori Ujedinjene Kraljevine s EU-om mogli imati na sporazum o pridruživanju i promjene koje bi to moglo donijeti, EGSO smatra da ta pitanja treba rješavati na dinamičan način, uzimajući u obzir najvjerojatnije buduće posljedice ⁽⁶⁾.

3. Strateški elementi sporazuma o pridruživanju između EU-a i Mercosura

3.1. Potpisivanje sporazuma o pridruživanju s Mercosurom trebalo bi biti dijelom europske vanjske politike prema Latinskoj Americi, koja se temelji na posebnom karakteru biregionalnog odnosa, koji se izrazito razlikuje od odnosa s bilo kojom drugom regijom na svijetu. Usprkos znatnim teškoćama (rascjepkanost regije), jačanje odnosa s Latinskom Amerikom bilo bi povoljno za EU, upravo kao što bi i jačanje odnosa s EU-om bilo povoljno za Latinsku Ameriku.

3.2. Potrebna je odlučna politička volja kako bi se sporazum o pridruživanju osmislio i poticao ne samo kao sporazum o slobodnoj trgovini već prije svega kao globalni strateški sporazum, čija je svrha da gospodarski i socijalni akteri obje strana imaju dugoročne dobrobiti u pogledu razvoja, sigurnosti, migracijskih procesa i izazova na području okoliša, kao i za primjenu svih postojećih mehanizama kako bi se ocijenile trenutačne asimetrije između obje regije, smanjili negativni učinci liberalizacije trgovine u određenim sektorima, prevladao postojeći raskorak u integraciji Mercosura, a socijalno sudjelovanje i transparentnost utvrdili kao glavne točke biregionalnog odnosa.

3.3. Sporazum o pridruživanju predstavlja veliku priliku za napredak u ostvarivanju globalnih strateških ciljeva od zajedničkog interesa. Mogao bi biti jamstvo međunarodne političke i gospodarske prisutnosti u kontekstu u kojem se gospodarstvo i politika sele s Atlantika na Pacifik. Osim sporazuma u okviru Latinskoameričke udruge za integraciju (ALADI), Mercosur nema sklopljene sporazume o slobodnoj trgovini niti sa SAD-om niti s velikim azijskim silama. U tome leži jedna od razlika u odnosu na Pacifički savez. Mercosur izvan Latinske Amerike ima razne vrste sporazuma s Južnom Afrikom, Indijom, Pakistanom, Turskom i Marokom te sporazume o slobodnoj trgovini s Egiptom, Palestinskom samoupravom i Izraelom. EU s druge strane ima više od 50 trgovinskih sporazuma s raznim državama svijeta, od čega u Latinskoj Americi i na Karibima s Meksikom, Čileom, Srednjom Amerikom, Peruom, Kolumbijom, Ekvadorom i Cariforumom. Ukratko, sporazumom o pridruživanju između EU-a i Mercosura nastao bi biregionalni blok od velike važnosti na novoj svjetskoj sceni.

3.3.1. Protekcionistički zaokret, koji poprima svjetske razmjere, ima velik utjecaj na međunarodno gospodarstvo. Sporazumom o pridruživanju između Mercosura i EU-a moglo bi se ojačati atlantsku regiju i dati do znanja da postoji alternativni put za trgovinske odnose i poticanje napretka naroda i regija. Sporazumi o slobodnoj trgovini nove generacije, u kojima se vodi računa o bojaznima građana u vezi s gubitkom radnih mjesta, prihoda i sigurnosti, najbolji su odgovor na sve veći protekcionizam kao i na rizik od trgovinske politike koja bi građane ostavila nezaštićenima.

3.3.2. Iako Mercosur nema potpisani sporazum s Kinom, njezina prisutnost u regiji eksponencijalno raste posljednjih godina. Argentina i Brazil dva su glavna odredišta kineskog širenja u regiji, kao što pokazuje ne samo trgovina već i porast izravnih stranih ulaganja te financijska pomoć za poticanje izgradnje infrastrukture.

3.3.3. EU bi potpisivanjem sporazuma o pridruživanju u Mercosuru mogao dobiti strateškog saveznika u ostvarivanju europskog cilja promicanja zaštite okoliša na svjetskoj razini. Okoliš je danas jedna od najvećih briga država, građana i multilateralnog sustava. EU predvodi u zelenim politikama i tehnologijama. Prirodni resursi jedna su od glavnih prednosti Mercosura, no ta je regija među najugroženijim zbog klimatskih promjena. U tom kontekstu trebalo bi posvetiti posebnu pozornost preispitivanju i ukidanju praksi neodržive intenzivne poljoprivrede i stočarstva u srednjoročnom razdoblju.

3.3.4. Kako bi ostvarivanje tog cilja uživalo dovoljnu potporu, u sporazum o pridruživanju trebalo bi unijeti snažne odredbe o „energiji, okolišu, klimatskim promjenama, znanosti i tehnologiji te inovacijama”. Te bi teme trebale imati prednost u dijelu koji se odnosi na razvoju suradnju.

⁽⁶⁾ Procjena gospodarskog učinka *Brexita* na Europu s 27 država članica, IP/A/IMCO/2016-13 ožujak 2017. PE 595.374 EN.

3.4. Također je važno imati na umu iskustvo stečeno na temelju postojećih saveza s drugim zemljama regije. Na taj će se način moći izraditi čvrsti temelji i odgovarajuće okruženje kako bi i europska i lokalna ulaganja mogla na održivi način ostvariti svoj potencijal kao pokretači bogatstva, zapošljavanja i blagostanja.

4. Osjetljivi aspekti pregovora

4.1. Prednosti sporazuma o pridruživanju između EU-a i Mercosura ne prikrivaju teškoće na koje se naišlo tijekom pregovora, a koje se mogu sažeti u pet točaka: i. složenost programa pregovora o sadržaju sporazuma na području trgovine, industrije i usluga; ii. moguća neravnoteža prisutna kod obje strane na području poljoprivrede; iii. strukturalne slabosti u integraciji Mercosura, koje ograničavaju slobodnu trgovinu; iv. socijalna i okolišna dimenzija sporazuma o pridruživanju; te v. nejednaka politička volja obje strana za postizanje sporazuma i spremnost na iscrpljivanje svih mogućnosti za primjenu kompenzacijskih mehanizama, u okviru i izvan sporazuma, radi njegova ostvarivanja. Svi se ti aspekti analiziraju u ovom dokumentu na neiscrpan način te u skladu s dokumentima dostupnima s današnjim datumom.

4.1.1. Kad je riječ o trgovini, nakon tako dugotrajnih pregovora utvrđene su teškoće. S europskog stajališta te se teškoće uglavnom odnose na u poljoprivredno-prehrambeni sektor Mercosura. Osobito se strahuje od negativnog učinka na šećer, govedinu, piletinu i svinjetinu, voće i povrće. Postoji bojazan i od industrijskog protekcionizma (automobili i kemijski proizvodi kao što je etanol), pa čak i u slučaju nekih prerađenih poljoprivrednih proizvoda (uključujući vino); opasnost od neispunjavanja propisa o zaštiti oznaka izvornosti; relativno niski zahtjevi u pogledu propisa o sigurnosti hrane i zaštiti okoliša; nedostatak transparentnosti u ugovorima o javnoj nabavi.

4.1.2. Za EU je od temeljne važnosti da se očuvaju proizvodni standardi u korist potrošača i proizvodnje. Aspekti sigurnosti hrane, zaštite okoliša i dobrobiti životinja (uključujući način prehrane) moraju se razmatrati uz jasan reciprocitet. Upotreba fitosanitarnih i zoosanitarnih proizvoda te poštivanje propisa u vezi s njihovom upotrebom moraju se nedvosmisleno uključiti u sporazum o pridruživanju. Također se moraju uspostaviti djelotvorni i usporedivi sustavi nadzora u proizvodnim procesima, a kada je riječ o stočarskim proizvodima, u prijevozu i klanju za cjelokupnu trgovinu između strana. U tom smislu poglavlje o poštivanju zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla od temeljne je važnosti za zaštitu zajedničke europske baštine postignute tijekom godina te za borbu protiv krivotvorina i prijevara.

4.1.3. Proizvodi koji podliježu kvotama, kao što su šećer, etanol i goveđe meso, trebaju podlijezati stalnom i ovlaštenom sustavu praćenja kako bi se u slučaju znatnijih poremećaja usvojile kompenzacijske mjere i kako bi se spriječilo napuštanje lokalne proizvodnje. Kada je riječ o voću i povrću, ako se odustane od zaštite koju pruža mehanizam ulaznih cijena, treba se uspostaviti promatračka skupina za praćenje funkcioniranja tržišta kako bi se zaštitili proizvodni interesi obje strana; u tom bi slučaju trebalo predvidjeti radne skupine za razmjenu prognoza i informacija o čimbenicima koji narušavaju tržište.

4.2. Sa stajališta Mercosura naglasak se stavlja na poljoprivredu. Europski bi se strahovi mogli umanjiti ako se postigne ispunjavanje jednakih standarda – na području okoliša, sigurnosti hrane, dobrobiti životinja itd. – kako u pogledu europskih proizvoda tako i za proizvode uvezene iz Mercosura. Sporazum o pridruživanju ne bi smio povećati prehrambenu ovisnost niti jedne strane i trebao bi sadržavati potrebne instrumente za sprječavanje nedovoljno održivih modela poljoprivrede, neprekidno imajući na umu interese potrošača.

4.3. Kad je riječ o industrijskim proizvodima, kod kojih su prepreke manje, dogovor se čini više mogućim, kao što je bio slučaj, na primjer, sa Sporazumom EU-a s Južnom Korejom o automobilskoj industriji. I konačno, druge teme, poput intelektualnog vlasništva, osobito osjetljive za neke zemlje Mercosura, kao što je Brazil, mogle bi sadržavati razvojne ili prijelazne odredbe, na temelju odredbi Svjetske trgovinske organizacije. EGSO u tom pogledu smatra da bi se, uz druge inicijative, mogao izraditi program o industrijskom vlasništvu kojim bi se potaknuo prijenos tehnologije i koji bi poslužio za uvođenje važećeg patentnog sustava između EU-a i Mercosura, a koji bi se mogao proširiti na cijelu Latinsku Ameriku.

4.4. Strukturne slabosti Mercosura mogu otežati sklapanje sporazuma o pridruživanju. Ističu se ograničenja uzrokovana nedostatnom infrastrukturom za međusobnu povezanost i slabom razinom integracije regionalnih vrijednosnih lanaca na području tri puta većem od EU-a. To uključuje nerazvijenu međuregionalnu trgovinu i prevlast izvanregionalne trgovine,

nepotpunu carinsku uniju, slabu usklađenost makroekonomskih politika i slabost regionalnih institucija. Primjer toga su nepostojanje nadnacionalnog suda Mercosura čije bi presude bile obvezujuće za vlade ili slaba djelotvornost sustava mirnog rješavanja sporova.

4.4.1. Usprkos tome što je 2010. odobren, novi Zajednički carinski zakonik Mercosura još nije stupio na snagu, zbog čega i dalje vrijedi zajednička vanjska tarifa. Mercosur je prije svega područje slobodne trgovine, a ne carinska unija.

4.5. Međutim, tekući pregovori s Mercosurom u čijem su sastavu četiri člana (Argentina, Brazil, Paragvaj i Urugvaj) činjenica su koju Europa treba vrlo pozitivno sagledati. Moguće proširenje bloka, s obzirom na to da se očekuje pristupanje novih zemalja, dodatno bi otežalo uvjete pregovora.

4.6. EGSO se zalaže za uspostavu multilateralnog suda za rješavanje sporova na području ulaganja⁽⁷⁾, te za to da se zemlje Mercosura, kao i pridružene zemlje, priključe toj inicijativi kako bi se zajamčila veća pravna sigurnost i latinskoameričkim i europskim ulagačima. Smatramo i da bi moguće buduće članstvo u OECD-u trebalo biti uvjetovano djelotvornom provedbom i ispunjavanjem sporazuma s EU-om te uspostavom okruženja pravne sigurnosti i punog poštovanja pravnih propisa u vezi sa svim gospodarskim i socijalnim subjektima s obje strana Atlantika.

5. Mogućnosti i prilike sporazuma o pridruživanju

5.1. Sporazum o pridruživanju o kojem pregovaraju EU i Mercosur mnogo je više od samog sporazuma o slobodnoj trgovini jer sadrži druga dva elementa koja čine razliku – politički dijalog i suradnju. S obzirom na prijetnje kojima je izložen multilateralizam, sve veći protekcionizam i zastrašivanje trgovinskim ratovima, ovo je pravi trenutak da EU iskaže svoju stratešku opredijeljenost za Latinsku Ameriku općenito, a osobito za Mercosur te da povoljno iskoristi postojeće mogućnosti.

5.2. S obzirom na veličinu područja, broj stanovnika i sadašnju trgovinsku razmjenu koja premašuje 84 milijarde eura godišnje, sklapanje sporazuma o pridruživanju između EU-a i Mercosura omogućilo bi jačanje uloge oba bloka na međunarodnoj sceni i uspostavu velikog prostora gospodarske integracije s povoljnim učincima za obje strane te bi dovelo do pozitivnih vanjskih učinaka, uključujući u ostatku Latinske Amerike. Zbog toga sporazum o pridruživanju s Mercosurom mora biti koristan za obje strane.

5.3. EU je prvo gospodarstvo svijeta, a Mercosur šesto. Zemlje Mercosura počele su diversificirati svoja gospodarstva, uz velik naglasak na poljoprivredno-prehrambenom sektoru, ali i sve jaču industrijsku bazu koja se oslanja na znatne energetske i tehnološke resurse. Pokušaji gospodarske diversifikacije, osobito pokušaj davanja veće dodane vrijednosti izvozu Mercosura, predstavljaju izvanrednu mogućnost za europska poduzeća, osobito tehnološka i uslužna.

5.4. U razdoblju između 2012. i 2016. samo je Paragvaj imao stalan rast od 8,4 %, dok je u Argentini (1,4 %) i Urugvaju (2,9 %) došlo do usporavanja, a u Brazilu do pada od - 1,4 %. Međutim, u Argentini i Brazilu već se primjećuje oporavak, uz ohrabrujuća srednjoročna predviđanja.

5.5. Postojeća pravna sigurnost u četiri zemlje Mercosura važna je činjenica koju treba uzeti u obzir, iako se može i mora poboljšati. Korupcija je postala pitanje koje izaziva sve veću društvenu zabrinutost kod obje strane.

5.6. Kvalitativna i kvantitativna važnost regionalnog tržišta znatno se razlikuje ovisno o veličini zemalja članica Mercosura. U relativnim pojmovima primjećuje se da manje zemlje više sudjeluju u trgovini s Europom. Tijekom 2015. trgovina s EU-om predstavljala je 40 % paragvajske trgovine, približno 30 % urugvajske i gotovo četvrtinu argentinske, ali kad je riječ o Brazilu, nije premašivala 10 %. Ove se brojčane vrijednosti u sličnoj mjeri odnose na izvoz i na uvoz.

⁽⁷⁾ REX/501 „Multilateralni sud za ulaganja” (u izradi).

5.7. Izravna strana ulaganja jedna su od jakih točaka prisutnosti EU-a u Mercosuru te su europska izravna strana ulaganja veća od ulaganja EU-a u Kini, Indiji i Rusiji zajedno ⁽⁸⁾. Europska trgovina sa zemljama Mercosura ima veliku mogućnost rasta usprkos porastu kineskog izvoza i uvoza. Međutim, čimbenik koji treba uzeti u obzir pretjerana je ovisnost izvoza Mercosura o Kini kada je riječ o sirovinama.

5.8. Posljednjih se godina povećao broj europskih MSP-ova prisutnih u Mercosuru, a neki MSP-ovi iz Mercosura polako ulaze na europsko tržište. Sporazum o pridruživanju između EU-a i Mercosura bio bi izvršna prilika za europske MSP-ove da povećaju svoju prisutnost i aktivnosti u toj regiji.

5.8.1. EU prije svega izvozi gotove proizvode, opremu, opremu za prijevoz i kemijske proizvode, a uvozi prehrambene i energetske proizvode. Postizanjem uravnoteženog sporazuma o pridruživanju stvorile bi se neizmjerne mogućnosti stvaranja bogatstva ako od njega koristi budu imali poslodavci, radnici i cijelo društvo, a osobito ako bi se time otvorila vrata ulaganjima, posebice u nove djelatnosti koje se temelje na intenzivnoj upotrebi znanja i kvalitetnim radnim mjestima, ako bi se potaknulo osnivanje malih i srednjih poduzeća stvaranjem radnih mjesta u mrežama te ako bi se potaknule inovacije i demokratizacija novih tehnologija i doprinijelo njihovoj masivnoj upotrebi, osobito u informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (IKT). Ulaganje u tehnologiju kao i povećanje biregionalne trgovine mogli bi, ako se za to uspostave potrebni uvjeti, potaknuti otvaranje novih radnih mjesta.

5.8.2. S druge strane, postoje posebni čimbenici koji ne bi predstavljali samo mogućnost za trgovinu već i znatan doprinos održivom razvoju: izgradnja uključivih struktura koje nisu štetne za okoliš, a olakšavaju pristup osnovnim uslugama u novom okviru urbanog razvoja i pogoduju teritorijalnoj koheziji; poticanje ulaganja u inženjerstvo i tehnologije koje ublažavaju globalno zagrijavanje uzrokovano klimatskim promjenama; upotreba obnovljivih izvora energije, uz diversifikaciju energetske izvora zahvaljujući nekonvencionalnim obnovljivim izvorima i iskorištavanje iskustva europskih poduzeća na tom području kako bi se ostvario napredak prema zelenom gospodarstvu.

5.8.3. Uz to, dobar sporazum o pridruživanju mogao bi pogodovati gospodarskom i socijalnom blagostanju u obje regije ako se ostvare odgovarajuće okolnosti, što bi se bez sumnje odrazilo na otvaranje novih radnih mjesta zahvaljujući npr.

- nove poslovne prilike za poduzeća u netradicionalnim područjima, kao što su nove tehnologije, zeleno gospodarstvo i društvene mreže;
- širenju tradicionalnih tržišta u sektorima telekomunikacija, automobila, farmaceutske industrije, električne energije i bankarstva,
- otvaranje novih tržišta za mala i srednja poduzeća;
- snabdijevanje prirodnim resursima i hranom, podupirući istodobno očuvanje bioraznolikosti i održivost okoliša;
- promicanju socijalne, demokratske i solidarne ekonomije kao mehanizma za jačanje socioekonomskog tkiva i razotkrivanje sivog gospodarstva.

5.9. Sporazum o pridruživanju s Mercosurom omogućio bi EU-u da osnaži gospodarske i geopolitičke veze sa strateškim partnerom. Kad bi odmah došlo do sklapanja tog sporazuma, bio bi to prvi sporazum te veličine koji je potpisao Mercosur, čime bi EU pretekao druge međunarodne takmace kao što su SAD, Kina, pa i Indija, Rusija i Južna Koreja. Osim toga, sporazumom o pridruživanju ojačalo bi se i strateško partnerstvo s Brazilom (koje ne obuhvaća trgovinu), a riječ je o vrlo važnoj zemlji na međunarodnoj geopolitičkoj sceni. Predmetni bi sporazum o pridruživanju ojačao europsku prisutnost u Latinskoj Americi, regiji s znatnim zalihama energije, hrane i vode, tri životno važna resursa u 21. stoljeću. Sporazum o pridruživanju mogao bi doprinijeti jačanju gospodarskih i geopolitičkih veza između Atlantika i Pacifika.

⁽⁸⁾ Izravna strana ulaganja EU-a u Mercosur iznosila su 447 700 milijuna EUR tijekom 2016., što je više od izravnih stranih ulaganja EU-a u Rusiju (162 000 milijuna EUR), Kinu (177 700 milijuna EUR) i Indiju (72 900 milijuna EUR) zajedno. Izvor: Eurostat.

5.10. Sporazum o pridruživanju s EU-om bio bi sa strateškog stajališta koristan i za Mercosur. S jedne strane, omogućio bi mu da ojača svoj regionalni položaj i olakšao napore koje Mercosur ulaže u približavanje Pacifičkom savezu, a s druge strane, poboljšao bi njegovu međunarodnu pregovaračku moć te bi mogao donekle ponovno uspostaviti ravnotežu u trgovinskim i financijskim odnosima zemalja Mercosura (i općenito Latinske Amerike) s drugim međunarodnim konkurentima. Mercosur bi imao koristi od prijenosa tehnologije, znanosti i obrazovanja te bi stekao važnog saveznika u multilateralnom okruženju u pitanjima koja ga se u punoj mjeri tiču, kao što su klimatske promjene, održivi razvoj ili borba protiv globalnih prijetnji.

5.11. EGSO pozdravlja političku volju obiju strana na polju suradnje i potiče ih da iskoriste postojeće financijske instrumente za njezino produbljivanje na sljedećim područjima:

- obrazovanje, osposobljavanje i sveučilišna razmjena: Erasmus EU – Mercosur;
- suradnja između sveučilišta, javnih istraživačkih centara i poduzeća na području istraživanja, razvoja i inovacija; poticanje prijenosa tehnologije;
- održivi razvojni i poslovni projekti; te
- socijalna kohezija: borba protiv siromaštva i nejednakosti.

6. Civilno društvo i sporazum o pridruživanju ⁽⁹⁾

6.1. EGSO smatra da je biregionalna narav sadržaja sporazuma o pridruživanju jedno od temeljnih i osobitih svojstava ovih pregovora i referentna točka za političke i gospodarske odnose u svijetu koji se sve više globalizira. Uvjeran u važnost dijaloga s civilnim društvom partnera vanjske politike EU-a, EGSO već više od dvadeset godina surađuje s organizacijama Mercosura, kako u praćenju pregovora tako i u održavanju stalnog i strukturiranog dijaloga koji olakšava uzajamno razumijevanje i omogućuje kritički, ali istodobno i konstruktivan doprinos odnosima između te dvije regije.

6.2. EGSO bez sumnje pozitivno ocjenjuje odnose EU-a i Mercosura. Ti odnosi, koji već imaju dugu tradiciju, zasnivaju se na snažnim povijesnim, kulturnim i jezičnim vezama, a cilj im je produbiti regionalnu integraciju, zajedničkim snagama suočiti se sa zajedničkim izazovima koji proizlaze iz globalizacije te osigurati neodvojivost socijalne kohezije i gospodarskog razvoja. Civilna društva obiju strana stvorila su mrežu stabilnih odnosa, koji su doprinijeli većoj koordinaciji u svim sektorima (poduzetničkom, sindikalnom i trećem sektoru).

6.3. Posljednjih su godina ti naponi nagrađeni time što europska strana u pregovorima sad općenito prihvaća da u svaki sporazum nužno treba uključiti odredbe o sudjelovanju civilnog društva te to povezati s promicanjem održivog razvoja ⁽¹⁰⁾. EGSO pozdravlja takav razvoj događaja, no žali zbog toga što je u sporazumima koji su trenutačno na snazi civilnom društvu dodijeljena ograničena uloga. Štoviše, svaka strana (i, ako je riječ o regiji, svaka zemlja potpisnica koja ne pripada europskoj strani) uspostavlja unutarnju savjetodavnu skupinu, a da se pritom tim sporazumima formalno ne predviđa njihova suradnja. Još je više zabrinjavajuća činjenica da osnivanje unutarnjih savjetodavnih skupina partnerskih zemalja ovisi isključivo o volji njihovih vlada, što je dovelo do neuravnotežene zastupljenosti sektora, nedovoljne reprezentativnosti ili neovisnosti od vlada te nedostatka interesa ili otvorenog odbijanja vlada da ih osnuju.

6.3.1. EGSO odbija mogućnost da pregovori o sporazumu o pridruživanju s Mercosurom iznova dovedu do sustava sudjelovanja utemeljenog na modelu unutarnjih savjetodavnih skupina.

⁽⁹⁾ Vidjeti i prethodne prijedloge EGSO-a u njegovim mišljenjima SL C 347, 18.12.2010., str. 48., SL C 248, 25.8.2011., str. 55. i SL C 434, 15.12.2017., str. 23., kao i završne izjave s dvogodišnjih sastanaka organiziranog civilnog društva EU-a i CELAC-a.

⁽¹⁰⁾ Odredbe te vrste, u većoj ili manjoj mjeri razrađene, već postoje u sporazumima sa Srednjom Amerikom, Kolumbijom, Peruom i Ekvadorom, Čileom i Cariforumom, a unijet će se i u revidirani sporazum s Meksikom.

6.4. EGSO ponovno podsjeća da Mercosur, kao i EU, već ima instituciju za sudjelovanje civilnog društva i savjetovanje s njim – Gospodarski i socijalni forum Mercosura (FCES). FCES u jednakoj mjeri zastupa sektore gospodarstvenika, radnika i drugih organizacija civilnog društva. Njegovi se članovi redovito sastaju i prenose usuglašena stajališta političkim vlastima regije. EGSO podupire FCES od njegova osnivanja u cilju isticanja važnosti jačanja tog tijela kao ključnog čimbenika socijalne i gospodarske integracije u regiji.

6.5. EGSO ponovno potvrđuje načela transparentnosti i sudjelovanja – u pregovorima i u daljnjem razvoju sporazuma o pridruživanju – kako bi se olakšalo stvaranje pozitivnog začaranog kruga koji se sastoji od izgradnje povjerenja u institucije, jačanja legitimiteta i poistovjećivanja civilnog društva s pregovorima koji ga se neposredno tiču. Stoga izražava žaljenje zbog nedovoljne transparentnosti u pregovorima, u kojima se nije slijedio dobar model prethodno uspostavljen u pregovorima o sporazumu o slobodnoj trgovini sa SAD-om, te poziva na to da se civilnom društvu svih pregovaračkih strana, a posebice onih povezanih s Mercosurom, sustavno pružaju bitne i relevantne informacije.

6.6. U skladu sa zajedničkim stajalištima EGSO-a i FCES-a – te preliminarnim sporazumima postignutim u pregovorima prije 2004. i naknadno usuglašenima, u kojima se utvrđuje da će obje institucije dobiti zajednički mandat u okviru sporazuma o pridruživanju – zahtijevamo uspostavu zajedničkog odbora civilnog društva za praćenje (ZOP) u okviru sporazuma o pridruživanju. ZOP treba imati sljedeća obilježja:

- u njegovu sastavu trebaju u jednakoj mjeri biti zastupljeni članovi EGSO-a i FCES-a;
- treba uravnoteženo predstavljati sva tri sektora (gospodarstvenike, radnike i druge organizacije);
- treba imati obvezujuću savjetodavnu ulogu koja će obuhvaćati sva područja sporazuma o pridruživanju, uključujući poglavlje o trgovini i praćenje odredbi o održivom razvoju;
- treba od strana primati pravovremene i ažurirane informacije o učincima sporazuma o pridruživanju;
- treba imati mogućnost izravnog dijaloga s ostalim zajedničkim tijelima sporazuma o pridruživanju (vijeće za pridruživanje, odbor za pridruživanje, zajedničko parlamentarno tijelo, odbor za trgovinu i održivi razvoj);
- treba primati zahtjeve za mišljenje od tih tijela, ali i izdavati samoinicijativna mišljenja;
- treba izraditi svoj poslovnik; te
- treba primati odgovarajuća financijska sredstva od nadležnih političkih tijela obiju strana za obavljanje svojih funkcija ⁽¹¹⁾.

6.7. Takav bi ZOP pojednostavio rješavanje sporova do kojih može doći nakon potpisivanja sporazuma o pridruživanju, kao i mogućih blokada. Konkretno, te u skladu s pristupom već postojećih tijela u sličnim sporazumima, ZOP bi trebao pratiti učinak sporazuma o pridruživanju na unapređenje ljudskih prava, prava radnika, socijalnih prava i prava na području okoliša (vodeći, primjerice, računa o tome da ne dolazi do socijalnog dampinga ili dampinga na području okoliša radi ostvarivanja trgovinskih prednosti) i brinuti se o tome da se strane strogo pridržavaju međunarodnih sporazuma ili konvencija koje su potpisale ⁽¹²⁾. Zbog svoje su prirode upravo organizacije civilnog društva koje će biti u sastavu ZOP-a najpozvanije da osiguraju da sve strane imaju koristi od sporazuma o pridruživanju, kao i da budu posrednici u komunikaciji sa sektorima obuhvaćenima tim sporazumom odnosno da tu komunikaciju olakšavaju. U tu svrhu ZOP mora biti u mogućnosti informacije kojima raspolaže o konkretnim slučajevima, kao i svoje preporuke, prosljediti zajedničkim tijelima sporazuma o pridruživanju kako bi dobio odgovor.

⁽¹¹⁾ Vidjeti u tom smislu zajedničko priopćenje FCES-a i EGSO-a od 23. veljače upućeno pregovaračkim stranama EU-a i Mercosura prilikom kruga pregovora u Asunciónu (Paragvaj).

⁽¹²⁾ Primjer za to su ciljevi održivog razvoja i Program održivog razvoja do 2030., Pariški sporazum o klimatskim promjenama, temeljne konvencije Međunarodne organizacije rada, deklaracije primjenjive na području ljudskih prava, međunarodni sporazumi o očuvanju biološke raznolikosti itd.

6.8. EGSO smatra da sporazum o pridruživanju mora obuhvaćati i socijalnu dimenziju kako bi se tim sporazumom nadišla sama trgovina i kako bi mu opći cilj bio povećanje socijalne kohezije, posebice u pogledu njegova učinka na zapošljavanje, zaštitu interesa lokalnog stanovništva i najugroženijih osoba, promicanje i poštovanje ljudskih prava, zaštitu okoliša, prava imigranata i radnika općenito, zaštitu potrošača i poticanje socijalne ekonomije. U tom bi smislu sporazum trebao sadržavati obvezu svih strana da će primjenjivati temeljne konvencije Međunarodne organizacije rada kako se ne bi moglo pribjeći kršenju temeljnih načela i prava na radu niti njihovo kršenje upotrijebiti kao komparativnu prednost u međunarodnoj trgovini. Tako bi poglavlje o socijalnim pitanjima i radu, koje bi se bavilo problemima iz svijeta rada i kojim bi se poticao dijalog između poslodavaca i radnika, moglo biti sredstvo s pomoću kojeg bi se sporazumom stvarala kvalitetna radna mjesta, poboljšali socijalni uvjeti radnika i u velikoj mjeri doprinijelo boljoj raspodjeli bogatstva.

Bruxelles, 23. svibnja 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER
